

Két fő nehézséggel kell szembenéznünk:

- a bizonyítékok természete és formája változatos, és szét vannak szórva különféle alkalmazásokban;
- a javasolt indikátorok egy részének természete óhatatlanul szubjektív.

Ezeket a kérdéseket alig egy évig vizsgáltuk, mindazonáltal megállapítható volt, hogy ki lehet alakítani és meg lehet tervezni olyan szemantikus alkalmazásokat, amelyek támogatják PKM profilok kialakítását.

Következtetések

A legfőbb tanulság az, hogy a PKM-hez szükséges szemantikai profilok felépítésénél nem elsősorban technológiai tudásra, hanem az üzleti nyelv szemantikájának és a procedurális tudásnak az ismeretére van szükség.

Ugyanakkor egyelőre hiányzik az egyéni adatmodell szabványos meghatározása, ami a PKM kulcseleme.

Bár a szellemi tőke modelljei erős alapot adnak az egyének reprezentációjához, ezek a modellek nem teljeseek. Az egyéneknek van más tőkéje is, amelyet be kell építeni az emberekről alkotott általános profilba.

Ezt az erőfeszítést leginkább az emberi tudás konfigurálását és beágyazását támogató szemantikus technológiák vagy tudásszervezési rendszerek tudják segíteni.

/BEDFORD, Denise: Enabling Personal Knowledge Management with Collaborative and Semantic Technologies. = Bulletin of the American Society for Information Science and Technology, 38. köt. 2. sz. 2012. p. 32–39./

(Koltay Tibor)

Hogyan befolyásolják tartalomfüggő tényezők a Wikipédiát használók keresési magatartását

A *Regensburgi Egyetem Információtudományi tanszékének* három munkatársa – a szerzők – 2012 tavaszi félévében felmérést végeztek és tanulmányt írtak a Wikipédia internetes enciklopédia használatával kapcsolatosan. Az foglalkoztatta őket, hogy a rengeteg különféle tartalom (szöveg, kép, táblázat, listák stb.) szolgáltató Wikipédiát hogyan használják az emberek megadott keresési feltételek között. Három fő szempontból vizsgálták a kereséseket: képek felhasználása, a felhasználóktól érkező implicit visszajelzés a befogadott tartalommal illetően, és a felhasználói elégedettség adott tartalmi elemek esetében. A képhasználatot általában csak laboratóriumban lehet vizsgálni, míg a tartalom befogadásával kapcsolatos adatgyűjtés inkább terepen lehetséges. Módszertanilag ezért több utat választottak, hogy az implicit visszajelzés mégis mérhető legyen.

Az *implicit visszajelzésnek* a keresés folyamata alatt történő vizsgálata módját nyújthat arra, hogy már keresés alatt megtudja a rendszer, elégedett-e a felhasználó, a megtalált tartalmak relevánsak-e számára és elképzelhető, hogy már az aktuális keresés közben reagálhat a rendszer a felhasználó

igényeire. Manapság, amikor a felhasználók a képeket gyakran a szöveggel szemben előnyben részesítik, egyre fontosabb szerep jut a képek alkalmazásának. A megértési és elsajátítási folyamatok a tanulás során hatékonyabbak, ha a szövegeket képek illusztrálják. A *felhasználói elégedettséget* egyelőre csak a képek esetében vizsgálták elektromiográf (az izmok villamos tevékenységét mérő műszer) és kérdőívek segítségével, illetve szemmozgásokat figyelő videókat elemeztek.

A felmérés és tanulmány 2012 áprilisától júniusig tartott. A laboratóriumban végzett vizsgálatban 28 mindkét nembeli személy vett részt, akik mind gyakorlott Wikipédia-használók voltak, a Wikipédia keresési lehetőségeit jól ismerték. A cikk írásának idején az összes adatot ugyan még nem értékelték ki, de az eredmények elegendők ahhoz, hogy a módszerüket továbbfejlessék, javítsák és ötleteik megvalósíthatóságát igazolva lássák.

Minden személy hat keresési feladatot kapott és kizárólag a Wikipédiát volt szabad használniuk. A feladatok a tényadatkeresésre, valaminek a megismerésére, vagyis a tanulásra és a szórakozásra

Beszámolók, szemlék, referátumok

vonatkoztak. A feladatokat összefüggésekbe ágyazottan, azaz előtörténettel és egyéb információkkal ellátva kapták meg a személyek, hogy jobban megértsék, miről van szó.

Példák a háromféle feladattípusra.

- Tényadatkeresés: A Titanic elsüllyedésekor hány személy volt a fedélzeten, mert az erről szóló film közben kiment a kísérleti személy és pont ezt a számot nem hallotta.
- Megismerés: A lacrosse játék menete, mert este a kísérleti személy barátnőjével ilyesmit fog nézni, és tájékozódni szeretne, mégis hogyan zajlik ez a számára ismeretlen játék.
- Szórakozás: Egy adott rendezvény előtt a kísérleti személynek van néhány perce, használja ezt ki szórakozásra, tetszése szerint keresgéljen a Wikipédiában.

A kísérlet folyamán a következő adatokat gyűjtötték be:

- felmérés minden feladat előtt és után kérdőívvel,
- SMI RED szemkamera a szemmozgás figyelésére logfájlokkal és videókkal rögzítve (fixációk, szakkádok) – a videókat kézzel látták el jelzetekkel a tevékenységre (olvasás, szemlézés) és a tartalmi elemre (kép, cikkrészlet) vonatkozóan,
- böngésző logfájljai (egérmozgatás, billentyű gombjának megnyomása, képernyő görgetése),
- elektromiográf adatai: kétfajta arcizom mozgása érzelmi reakcióknál.

A felhasználói magatartás elemzése azt mutatta ki, hogy jelentős különbségek adódnak a különböző feladattípusoknál a felhasznált tartalmakat illetően. A tényadatkeresésnél a táblázatokat és grafikus ábrákat részesítették előnyben, megismerési feladatoknál a bevezető szöveg és a listák voltak fontosak. Szórakozásnál mindenféle tartalmi elemet használtak. Az olvasási magatartás is változott a különféle feladatoknál. Míg tényadatkeresésnél a kísérleti személy átfutja szemével a Wikipédia cikkét, a másik két feladattípusnál sok szövegrészletet el is olvas.

A szemkamerával előállított videók jegyzetelését csak a feladat befejezése után lehetett elvégezni, és a szemkamera csak laboratóriumi körülmények között volt alkalmazható. Ezért cél volt az is, hogy csak a kísérleti személy böngészés közbeni interakcióit használva tudjanak következtetni a felhasználói tevékenységekre. Az első adatok kiértékelése a videojelzetek és böngésző logfájlok adatai közötti korreláció vizsgálatával azt mutatta, hogy bizonyos felhasználói tevékenységeket (weblap olvasása, görgetése, vizsgálgatása, navigálás rajta) már a böngészési interakciók alapján fel lehet ismerni – szemkamera bevetése mellőzhető.

A felhasználói elégedettséget csak a képek viszonylatában elemezték. Megismerésnél és szórakozásnál sokkal gyakrabban nézték meg a képeket. Tényadatkeresésnél a képek szinte alig játszottak szerepet. Általánosan az mondható ki, hogy a képhasználat mértéke a szakterület és feladattípus mellett a konkrét kérdéstől is függ. A kísérleti személyeknek kérdőíven kellett bejelölniük, hogy elégedettek voltak-e a képekkel a keresésük folyamán. Az elégedettség független volt a talált képek számától.

A felmérés összegzése: az adatok eddigi elemzése máris érdekes eredményekhez vezetett. Feltételezett összefüggések beigazolódtak, például, melyek a különböző keresési típusoknál előnyben részesített tartalmi elemek. További részletes vizsgálatok felderíthetik azt is, hogy van-e összefüggés a szakterületek, a felhasználók érzelmi állapota és az előnyben részesített tartalmi elemek között. Valószínűleg még más tényezők is szerepet játszhatnak: a meglévő ismeretek, kor, nem, tapasztalatok, használt eszköz, látásgyengesség miatti behatások stb. Különös komoly kutatási feladat a képek és a különböző képtípusok használata.

/KNÄUSL, Hanna – RÖSCH, Barbara – SCHUBART, Lea: Einfluss von Kontextfaktoren auf das Suchverhalten in der Wikipedia. = Information, Wissenschaft & Praxis, 63. köt. 5. sz., 2012. p. 319–323./

(Burmeister Erzsébet)